

Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen

Ministerie van Financiën
Ministerie van Justitie en Veiligheid
<https://www.internetconsultatie.nl/implementatiewetduurzaamheidsrapportering/reageren>

Datum 8 september 2023

Betreft: Consultatie Wet implementatie richtlijn duurzaamheidsrapportering

Excellenties,

1. De Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen (**VEVO**), de vereniging van beursgenoteerde ondernemingen in Nederland, heeft kennis genomen van het consultatiedocument inzake het wetsvoorstel (**Wetsvoorstel**) dat tot doel heeft de implementatie van de EU Richtlijn duurzaamheidsrapportering (2022/2464) (**CSRD**). De VEVO geeft hierbij graag gevolg aan de mogelijkheid op deze consultatie te reageren.
2. De CSRD voorziet onder meer in verplichte *assurance* op de gerapporteerde duurzaamheidsinformatie; in eerste instantie *assurance* met een beperkte mate van zekerheid ("*limited assurance*") en daarna *assurance* met een redelijke mate van zekerheid ("*reasonable assurance*"). In aanvulling daarop bepaalt de CSRD dat een auditor die is toegelaten tot het uitvoeren van wettelijke controles dit *assurance*-oordeel kan geven, maar de CSRD biedt lidstaten ook de ruimte om dit oordeel te laten verstrekken door (i) een andere wettelijke auditor of een ander auditkantoor dan de auditor of het kantoor dat de wettelijke controle van de jaarstukken verricht of (ii) een onafhankelijke verlener van *assurancediensten* (die laatste wordt wel *independent assurance services provider*, **IASP**, genoemd). Het is wat de VEVO betreft essentieel dat deze mogelijkheden worden geboden. Wij lichten dit hieronder toe. In het consultatiedocument zijn drie specifieke vragen uitgelicht. In deze brief doen wij graag suggesties betreffende de beantwoording van vraag 1. Daarnaast zullen wij stilstaan bij vraag 2 en vraag 3, waarbij wij als eerste ingaan op de IASP's.

Vraag 3 – assurance door onafhankelijke verlener van assurancediensten (IASP's)

3. De mogelijkheid die de CSRD biedt om IASP's toe te laten tot de *assurance* op duurzaamheidsinformatie komt voort uit het in de considerans gesignaleerde risico op een verdere concentratie van de auditmarkt. In de ogen van de Europese wetgever brengt dat onder andere de onafhankelijkheid van auditors in gevaar en zou het tevens kunnen leiden tot hogere kosten voor de desbetreffende ondernemingen. De VEVO herkent dit, zeker waar het de Nederlandse auditmarkt voor beursgenoteerde ondernemingen betreft. Er zijn slechts zes accountantsorganisaties met een zogeheten OOB-vergunning die wettelijke controles mogen uitvoeren bij beursgenoteerde ondernemingen, en in de praktijk zijn er vier accountantsorganisaties die de capaciteit hebben om de controle van

en voor beursgenoteerde ondernemingen te verrichten.¹ Samenloop van een aantal andere regels, waaronder verplichte roulatie en een verbod om bij een onderneming adviesdiensten te combineren met een wettelijke controle, maakt dat in de praktijk bij het 'tenderen' van auditwerkzaamheden vaak slechts twee accountantsorganisaties beschikbaar zijn.²

4. Tegelijkertijd ziet de VEUO dat er een groot en groeiend tekort aan accountants is. In februari van dit jaar luidden onder andere grote accountantsorganisaties en de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) hierover de noodklok.³ Het tekort zet volgens een rapport van ING waarover het FD schrijft "een rem op de groei" van accountantskantoren en leidt er, zo schrijft het FD, toe dat kantoren "selectiever worden in het aannemen van klanten en sommige bedrijven niet aan de wettelijke plicht van een accountantscontrole kunnen voldoen".⁴ En dat terwijl er juist steeds meer taken, waaronder de controle van duurzaamheidsinformatie, op accountants afkomen. Zo bleek in mei 2023 uit een rapport van de 'young professionals' van de NBA dat zij zich zorgen maken over de toename van de werkdruk.⁵ Een belangrijke factor die daarbij genoemd wordt zijn werkzaamheden die samenhangen met duurzaamheid(srapportering) die de komende jaren fors zullen toenemen. In de ogen van de VEUO behoren IASP's daarom toegang te hebben tot het bieden van assurance op duurzaamheidsinformatie. Dat sluit ook goed aan op het in de ontwerptoelichting (p. 13) uitgesproken uitgangspunt dat de administratieve lasten van de invoering van de CSRD zo laag als mogelijk dienen te worden gehouden.
5. Meer fundamenteel geldt bovendien dat er goede gronden moeten zijn voor een wettelijk monopolie. De Commissie toekomst accountancysector wees hier ook al eerder op.⁶ Voor de assurance op duurzaamheidsrapportering geldt dat IASP's hier ruime en waardevolle ervaring mee hebben opgedaan en specifieke deskundigheid met zich brengen op het thema duurzaamheid. Wereldwijd hadden andere assurance providers dan accountants(organisaties) in de periode 2019-2021 een marktaandeel van 43% op de markt voor assurance op duurzaamheidsrapportering.⁷ In een aantal jurisdicties, waaronder het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Japan en Zuid-Korea, hebben de IASP's gezamenlijk meer marktaandeel dan de gezamenlijke accountantsorganisaties. Niet alleen wijst dit op ruime ervaring bij IASP's, ook zou toelating van hen tot de

¹ Zie de website van de AFM, << <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/auditcommissies> >>.

² Zie het FD 2 april 2023, *Banken en verzekeraars worstelen met vinden van nieuwe accountant* << <https://fd.nl/financiele-markten/1472068/banken-en-verzekeraars-worstelen-met-vinden-van-nieuwe-accountant-mcd3caO5pk1i> >>.

³ Zie het FD 1 februari 2023, *Tekort aan accountants loopt op door vergrijzing en afhakende studenten*, << <https://fd.nl/bedrijfsleven/1466399/tekort-aan-accountants-loopt-op-nu-beroepsgroep-vergrijst-en-studenten-afhaken-1bb3caNzHa05> >>.

⁴ Zie hiervoor.

⁵ Zie rapport NBA Young Profs, *Opvattingen over het accountantsberoep*, Mei 2023, << <https://www.accountant.nl/siteassets/accountant.nl/diversen/nba-young-profs-opvattingen-over-het-accountantsberoep-mei23.pdf> >>.

⁶ Commissie toekomst accountancysector, *Vertrouwen op Controle*, p. 52, << <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/01/30/vertrouwen-op-controle-eindrapport-van-de-commissie-toekomst-accountancysector> >>.

⁷ Zie rapport van de AICPA, *The State of Play: Sustainability disclosure & assurance*, Februari 2023, << <https://www.aicpa-cima.com/professional-insights/download/global-benchmarking-study-state-of-play-in-sustainability-assurance> >>.

assurance op duurzaamheidsrapportering goed aansluiten op internationale market practice.⁸ Ook zou dit waarborgen dat de kennis en ervaring in het belangrijke en complexe duurzaamheidsthema zich breder blijven ontwikkelen dan slechts bij accountants. Het is al herhaaldelijk gesteld, maar wat duurzaamheid betreft bevinden we ons in een transitiefase. Met het oog op alle ontwikkelingen, alsmede de daarmee toenemende vraag naar advies en assurance is het des te belangrijker dat de kweekvijver voor duurzaamheidsexperts verder wordt vergroot.

6. De CSRD vereist dat, indien IASP's worden toegelaten tot de assurance op duurzaamheidsinformatie, voor hen vergelijkbare vereisten gelden als die welke uit Richtlijn 2006/43/EG voortvloeien voor accountants, met name op het gebied van opleidingen en examens, permanente scholing, kwaliteitsborgingsstelsels, beroepsethiek, benoeming en ontslag, onderzoeken en sancties, de organisatie en het melden van onregelmatigheden. Daarmee is de deskundigheid gewaarborgd.
7. De VEUO verwelkomt dan ook dat in het kader van de invoering van art. 2:391a BW ruimte wordt geboden het assurance-onderzoek van duurzaamheidsinformatie te laten verrichten door een ander dan een accountant.⁹ Het voorgestelde art. 5a Wta opent in lid 2 ook deze mogelijkheid door toe te laten dat bij algemene maatregel van bestuur personen of organisaties worden aangewezen die worden toegelaten tot het verrichten van het assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering. De VEUO zou graag zien dat van deze lidstaatoptie gebruik wordt gemaakt en de hiergenoemde instrumenten daartoe nader worden uitgewerkt.

Vraag 2 - assurance door een andere accountantsorganisatie dan die de wettelijke controle van de jaarrekening verricht

8. Wenselijk achten wij voorts het bieden van de mogelijkheid de assurance op de duurzaamheidsinformatie bij een andere accountantsorganisatie te beleggen dan de organisatie die verantwoordelijk is voor de wettelijke controle. De CSRD verplicht dat overigens ook wanneer gekozen zou worden voor de "IASP-optie", maar hiervoor zijn ook zelfstandige redenen aan te voeren. Wij wijzen onder andere op de hiervoor genoemde concentratie van de auditmarkt en de huidige en groeiende tekorten aan accountants. Meer flexibiliteit in de auditmarkt kan helpen de gevolgen hiervan te mitigeren.
9. Tot slot. De CSRD en de daarop gebaseerde European Sustainability Reporting Standards (**ESRS**) vormen een zeer omvangrijk en grotendeels volstrekt nieuw kader voor duurzaamheidsrapportering. Dat dit een zeer grote inspanning vergt hebben zowel de Europese Commissie als de EFRAG zelf aan den lijve ondervonden getuige de herhaaldelijk gebleken noodzaak tot uitstel van deadlines, bijvoorbeeld t.a.v. het opstellen van de ESRS. Datzelfde geldt ondernemingen, die zich een enorme

⁸ Zie bijvoorbeeld D. Brydon, *Assess, assure and inform: improving audit quality and effectiveness – final report of the independent review*, februari 2019, p. 30-31, << <https://www.gov.uk/government/publications/the-quality-and-effectiveness-of-audit-independent-review> >>, dat opmerkt: "The landscape needs to be redefined as it is far from clear that an accountant is best placed to opine on many of the variables involved."

⁹ Zie het voorgestelde art. 2:391a BW in *Kamerstukken II 2022/23*, 36 157, nr. A.

inspanning zullen moeten getroosten om aan de nieuwe verslaggevingsregels te kunnen voldoen, evenals de organisaties die daarover vervolgens assurance zullen moeten verlenen. Bij een ingrijpende herziening als de onderhavige, die bovendien in (onderliggende) standaarden veel (bijvoorbeeld materialiteits)oordelen van ondernemingen vraagt waarvoor thans nog betrekkelijk weinig houvast bestaat, hoort een enigszins terughoudende opstelling bij toetsing achteraf van hoe daarmee om is gegaan. De VEUO geeft graag in overweging dit in de toelichting op het wetsvoorstel tot uitdrukking te brengen, zoals dat eerder is gedaan ten aanzien van de publicatie van tussentijdse cijfers.¹⁰

Wij danken u bij voorbaat voor uw aandacht voor het voorgaande. Uiteraard zijn wij graag beschikbaar onze bijdrage nader toe te lichten en eventuele vragen te beantwoorden.

Hoogachtend en met vriendelijke groet,

Prof. Sven Dumoulin
Algemeen Secretaris VEUO

¹⁰ Zie *Kamerstukken* 1979/80, 15 304, nr. 6 (MvA), p. 38.